

## DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS (2010)

Dalyko pavadinimas	Mokslų kryptis (šaka) kodas	Fakultetas	Katedra
Kultūrinė antropologija ir medicina (6, 180)	<b>Medicina ( 06B), Visuomenės sveikata ( 09B), Odontologija ( 07B)</b>	<b>Medicinos</b>	<b>Anatomijos, histologijos ir antropologijos katedra</b>
<b>Studijų būdas</b>	<b>Kreditų (valandų) skaičius</b>	<b>Studijų būdas</b>	<b>Kreditų (valandų) skaičius</b>
Paskaitos	<b>0</b>	Seminarai	2 (60)
Konsultacijos	2 (60)	Individualus darbas	2 (60)

### Dalyko anotacija:

**Dalyko tikslas.** Ligų terapija bei prevencija yra kultūrinis / socialinis aktas, reikalaujantis iš mediko platesnio žinių spektro (pvz., paciento bendruomeninio/individualaus elgesio normų, religinių kanonų ir pan. išmanymo). Todėl kyla objektyvi būtinybė pateikti tarpdisciplininį, bet tuo pačiu metu pernelyg neišplėstą ir aiškiai koncentruotą kursą, orientuotą į kultūrinius bei socialinius medicinos aspektus. Numatomu dėstyti kursu yra siekiama: supažindinti studentus su kultūrinių ir socialinių medicinos studijų ištakomis ir raida; apžvelgti pagrindinius šio srities teorinius bei metodologinius bruožus, atskleisti specifiką. **Dalyko turinys.** Kultūrinė medicinos antropologija: objektas, pagrindinės sąvokos. Kultūriniai ir socialiniai žmonių sveikatos ir medicininių sistemų tyrimai: problema, objektas, sąvokos, tyrimo būdai: kokybiniai ir kiekybiniai tyrimo metodai įvertinant ligą, negalią bei jų biologinį ir kultūrinį kontekstą. Humanitarinių ir socialinių mokslų modeliai: pagrindinių metodologijų pristatymas ir kritika. Medicinos santykis su gretimomis mokslų šakomis: medicinos, etnologijos, kultūrinės antropologijos ir sociologijos santykio problema. Humanitariniai ir socialiniai tyrimų metodai: santykio su tikslųjų mokslų metodais aptarimas. Medicininės antropologijos požiūriai: etnomedicininis, biomedicininis, ekologinis, kritinis ir taikomas. Antropologinė amžiaus kaip biologinių procesų ir socialinės aplinkos sąveikos išraiška. Kultūrinis antropologinis gimimo kontekstas. Kultūros antropologinis vaikystės kontekstas: vaikystės koncepcijos antropologijoje. Paauglyslės, brandos, senatvės koncepcijos; jų biologiniai, psichologiniai ir socialiniai komponentai. Medicininė antropologija ir bioetika: gyvenimo krizių institucionalizacija; sociokultūrinis gimimo, senatvės, mirties suvokimas lyginamuoju ir diachroniniu aspektais (medžiotojų-rinkėjų, ankstyvųjų žemdirbių, ankstyvosios urbanizacijos, industrinėse visuomenėse); naujųjų biotechnologijų antropologija. Ligų etiologijos ir klasifikacijos modeliai: kultūrinė, istorinė ir visuomeninė įvairovė. Problematikos spektras: ligos ir susirgimo konceptualizavimas, sergančiojo ir gydančiojo, sergančiojo ir aplinkos santykiai. Sveikata ir gydymas kaip viena iš bendrųjų žmogaus patirties kategorijų (kaip žmogaus biologijos ir kultūrinės įvairovės kontekstų visuma). Kūno suvokimas: kultūrinė ir visuomeninė įvairovė. Sveikatos, grožio ir higienos suvokimas: kultūrinė, istorinė ir visuomeninė įvairovė. Mirties samprata: kultūrinė, istorinė ir visuomeninė įvairovė. Santykių „gydytojas-pacientas“ modeliai: kultūrinė ir visuomeninė įvairovė. Šiuolaikinės vakarietiškos medicinos ištakos ir gimimas („žmogus – mašina“: mechanistinio modelio aptarimas; „žmogus – gyvūnas“: darvinistinio modelio aptarimas). Alternatyvioji ir papildančioji medicina, jos apraiškos ir vieta šiuolaikinėje visuomenėje. Žmogaus lytiškumas ir jo raiška skirtingose kultūrose. Šiuolaikinė psichiatrija: bėprotybės sampratos ištakos ir raida; sovietinė patirtis bei paveldas Lietuvoje. Medicininės minties deviacijos: tarp pozityvistinės tradicijos ir postmodernizmo. Kritinė šiuolaikinės medicinos paradigma. Alternatyvi medicina Lietuvoje: tyrimų apžvalga ir analizė. Individo samprata medicinos moksle: biologinis vienetas ar asmenybė?

### Rekomenduojama literatūra:

1. Ariés P. Mirties supratimas Vakarų kultūros istorijoje. – Baltos lankos, 1993.
2. Baer H. A., Singer M., Susser I. Medical Anthropology and the World System. - Westport, Connecticut – London, 1997.
3. Brady E. Healing Logics: Culture and Medicine in Modern Health Belief Systems. – Logan, 2001.
4. Fuko, M. Roždenije kliniki. - Maskva, 1998.
5. Hahn R. A. Sickness and Healing: An Anthropological Perspective. - Ann Harbor: University of Michigan Press, 1997.
6. Kleinman A. Patients and Healers in the Context of Culture. An Exploration of the Borderland Between Anthropology, Medicine and Psychiatry. – Berkeley, Univ. Of California Press, 1980.
7. Löfvander M. Illness, disease, sickness. - Stockholm, 1997.
8. Marvin H. Kultūrinė antropologija. - Kaunas: Tvermė, 1998.
9. Vigarelo G. Historia zdrowia i choroby: Od średniowiecza do współczesności. – Warszawa, 1997.

10. Whyte, S. R., van der Geest, S., Hardon, A. Social Lives of Medicines. – Cambridge University press, 2003.
11. Society for Medical Anthropology: <a href="http://www.medanthro.net/">http://www.medanthro.net/</a>
12. Trostle JA, Sommerfeld J. Medical anthropology and epidemiology. Annual Reviews of Anthropology. – 1996. – Vol. 25. P. 253-274.
13. International Encyclopaedia of the Social and Behavioral Sciences: <a href="http://www.sciencedirect.com/science/referenceworks/0080430767">http://www.sciencedirect.com/science/referenceworks/0080430767</a>

<b>Konsultuojantys dėstytojai:</b>	
<b>1.</b>	<p><b>Rimantas Jankauskas (prof.dr.)</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Bramanti, B., Thomas, M.G., Haak, W., Unterlaender, M., Jores, P., Tambets, K., Antanaitis-Jacobs, I.R., Haidle, M.N., <b>Jankauskas, R.</b>, Kind, C.J., Lueth, F., Terberger, T., Hiller, J., Matsumura, S., Forster, P., Burger, J. Genetic discontinuity between local hunter-Gatherers and Central Europe's First farmers. // Science. ISSN 0036-8075. 2009, vol.326, Issue 5949, p. 137-140.</li> <li>2. Antanaitis-Jacobs, I. R., Richards, M., Daugnora, L., <b>Jankauskas, R.</b>, Ogrinc, N. Diet in early Lithuanian prehistory and the new stable isotope evidence. // Archaeologia Baltica. ISSN 1392-5520. 2009, t. 12, p. 12-29.</li> <li>3. <b>Jankauskas R.</b>, Miliauskienė Ž., Stankevičiūtė D., Kuncevičius A. (2011). Im Osten etwas Neues: Anthropological analysis of remains of German soldiers from 1915-1918. <i>Anthropologischer Anzeiger</i>. 68(4):393-414.</li> <li>4. Panzer S., Tamošiūnas A., Valančius R., <b>Jankauskas R.</b>, Piombino-Mascali D. (2013). Radiological Evidence of Rickets in a Lithuanian Child Mummy. <i>Rofo: Fortschritte Auf Dem Gebiete Der Rontgenstrahlen und Der Nuklearmedizin</i>. 2013, 185: 670–672.</li> <li>5. Piombino-Mascali D., <b>Jankauskas R.</b>, Tamošiūnas A., Valančius R., Thompson R.C., Panzer S. (2014). Atherosclerosis in mummified human remains from Vilnius, Lithuania (18th-19th centuries AD): A computed tomographic investigation. <i>American Journal of Human Biology</i>. 26/5: 676-681.</li> <li>6. Morrow J.J., Larsen A.S., Piombino-Mascali D., <b>Jankauskas R.</b>, Kozakaitė J., Araújo A., Reinhard K.J. (2014). Taphonomic considerations of a whipworm infection in a mummy from the Dominican Church of the Holy Spirit, Vilnius, Lithuania. <i>International Journal of Paleopathology</i>. 7:83–87.</li> </ol>
<b>2.</b>	<p><b>Janina Tutkuvienė (prof. dr. HP):</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Suchomlinov A., <b>Tutkuvienė J.</b> Vaikų augimo išoriniai veiksniai – žmogaus fizinės būklės kaitos variklis. <i>Laboratorinė medicina</i>. 2009, t. 11, nr. 3, p. 155-163.</li> <li>2. Mačernytė D. <b>Tutkuvienė J.</b> Ikimokyklinio amžiaus Lietuvos vaikų augimo rodiklių ir socialinių bei ekonominių veiksnių sąsajos (žvalgomas tyrimas). <i>Laboratorinė medicina</i>. 2009, t. 11, nr. 3, p. 140-148.</li> <li>7. Hermanussen M., Aßmann C., <b>Tutkuvienė J.</b> Statistical agreement and cost-benefit: comparison of methods for constructing growth reference charts. <i>Annals of human biology</i>, 2010, vol. 37, no. 1, p. 57-69.</li> <li>8. Nohrden D., Cattaneo C., Gabriel P., Ohlogge S., Poppa P., Schmitt R., <b>Tutkuvienė J.</b>, Rizgeliene R., Ratnayake M., Obertova Z., Ritz-Timme S. Recruitment of Underage Test Persons: Motivators and Barriers in an Anthropological EU-Survey on a sensitive topic. <i>Anthropologischer Anzeiger</i>. 2010, vol. 68, no. 1, p. 101-109.</li> <li>3. Suchomlinov, A., <b>Tutkuvienė, J.</b> Growth tendencies of the "generation of independence": the relation between socioeconomic factors and growth indices. <i>Acta Medica Lituanica</i>. 2013, Vol. 20 Issue 1, p19-26.</li> <li>4. Ratnayake, M.; Obertová, Z.; Dose, M.; Gabriel, P.; Bröker, H.; Brauckmann, M.; Barkus, A.; Rizgeliene, R.; <b>Tutkuvienė, J.</b>; Ritz-Timme, S.; Marasciulo, L.; Gibelli, D.; Cattaneo, C. The juvenile face as a suitable age indicator in child pornography cases: a pilot study on the reliability of automated and visual estimation approaches. <i>International Journal of Legal Medicine</i>. Sep2014, Vol. 128 Issue 5, p803-808.</li> </ol>

Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto doktorantūros komiteto teikimu (2015-02-03, protokolas Nr. 4) patvirtinta Medicinos fakulteto taryboje 2015 m. vasario 10 d. protokolo Nr. 150000-T-1 (603)

Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto dekanas prof. dr. Algirdas Utkus